

## GUVERNARE DESCENTRALIZATĂ

Programul de instruire comun în format on-line găzduit de către CMI și Eurac Research prezintă viziuni noi cu privire la descentralizare în contextul Găgăuziei

În vara anului 2020, în parteneriat cu Eurac Research, proiectul "Dialog privind Găgăuzia" a elaborat un program inovativ de consolidare a capacităților în format on-line, "Guvernare descentralizată", pentru a contribui la o mai bună înțelegere a aspectelor legate de subiectul autonomiei în rândul părților interesate.

Programul a fost realizat de către experții CMI și cercetătorii superiori din cadrul Eurac Research, în cadrul a patru sesiuni desfășurate în iulie 2020, fiind prezentată atât experiența internațională cât și cea locală, asigurându-se astfel o perspectivă comparativă. Circa 40 de participanți din Comrat și Chișinău au participat în cadrul sesiunilor, inclusiv reprezentanți ai Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova, ai Comitetului Executiv al UTA Găgăuzia, ai Grupului de Lucru Parlamentar privind Găgăuzia, precum și ai Adunării Populare a Găgăuziei. Aceștia li s-au alăturat experții internaționali și locali, precum și experți din cadrul CMI.

Prima sesiune, "Descentralizare: concepte, dimensiuni, forme", a reprezentat o lecție introductivă cu privire la descentralizare, autonomie și bună guvernare, prezentată dintr-o perspectivă interdisciplinară. Lecția a fost prezentată de către Elisabeth Alber, cercetător superior în cadrul Eurac Research, accentul a fost pus pe legătura dintre protecția minorităților și buna guvernare în contextul unei guvernări descentralizate, aspectele terminologice, precum și exemplele la nivel global.

Cea de-a doua sesiune "Descentralizarea în Europa: analiză comparativă" a prezentat o incursiune în subiecte precum partajarea puterilor, guvernare în multiple niveluri precum și soluționarea conflictelor din perspectiva dreptului constituțional, prezentată de Martina Trettel, cercetător superior în cadrul Eurac Research.

Cea de-a treia sesiune, "Autonomia Gagauz-Yeri: relațiile dintre Centru și Autonomie și aranjamentele instituționale" a fost prezentată de Zdenka Machnyikova, expert în dreptul internațional privind drepturile omului și protecția minorităților, și Ion Beschieru, expert național în guvernare locală și descentralizare. Programul de instruire a fost încheiat cu o discuție pe tema "Teoria și practica relațiilor dintre autoritățile centrale și autonomie și soluționarea conflictelor" cu profesorul Francesco Palermo, director al Institutului pentru Federalism Comparativ din cadrul Eurac Research.

În încheierea seriei de instruirii, Steve Young, manager al Oficiului CMI în Moldova, a declarat că "aceste webinare prezintă o bază solidă pentru informare și o mai bună înțelegere a descentralizării și a locului autonomiei în Moldova. Ne exprimăm în continuare angajamentul, alături de toți partenerii noștri, de a oferi consultanță, ghidare și asistență tehnică pentru o mai bună informare a tuturor, inclusiv a societății civile, cu privire la descentralizare și la aspectele pozitive și beneficiile pe care le poate oferi o autonomie bine-funcțională pentru Republica Moldova în întregime".

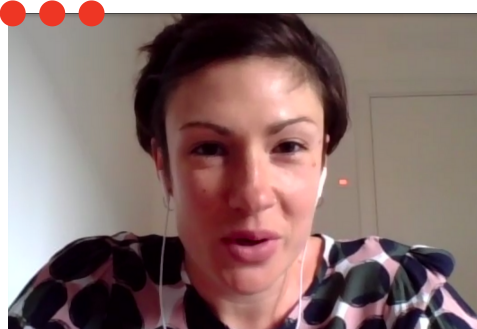
## Seminarele „Guvernare descentralizată”, 2020



## Ideile-cheie cu privire la guvernarea descentralizată din partea experților Eurac Research și CMI

*Descentralizarea politică afectează toate nivelurile de guvernare. Atunci când aceasta este aplicată ca și proces incremental și multidirecțional de consolidare a capacităților, devine posibilă participarea cetățenilor în politică asigurând progrese la capitolul buneii guvernări. Eficacitatea acestuia depinde nu doar de modul în care sunt construite și funcționează instituțiile descentralizate, dar și de dinamica relațiilor dintre diferiți actori atât pe plan orizontal (în cadrul unei unități teritoriale, precum și între diferite unități teritoriale) cât și vertical (între autoritățile de diferite niveluri).*

Elisabeth Alber, cercetător superior, Eurac Research

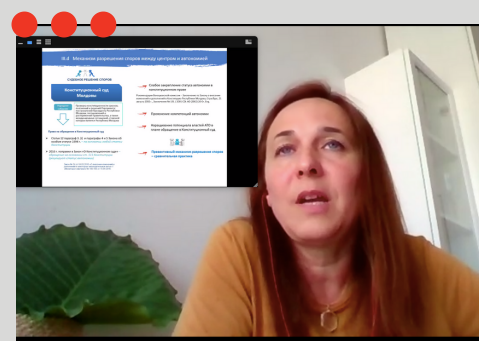


*Procesul de descentralizare reprezintă un proces complex, care capătă înțelesuri diferite în contexte diferite. Iată de ce este important de conștientizat că nu există o “soluție universală”. De exemplu, există diverse tehnici de divizare și partajare a competențelor între autoritățile de diferite niveluri. Indiferent de instrumentul ales, eventualele conflicte nu pot fi întotdeauna evitate, iar stabilirea unor reguli clare în relațiile dintre diferite niveluri de guvernare contribuie la gestionarea acestora într-un mod transparent și echitabil.*

Martina Trettel, cercetător superior, Eurac Research

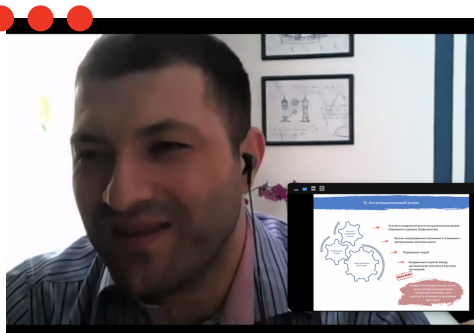
*Apariția unei autonomii în calitate de actor nou în cadrul guvernării de mai multe niveluri în Moldova a direcționat o atenție sporită către crearea și organizarea sistemelor instituționale dedicate gestionării acestor relații. Canalele politice și instituționale care asigură participarea autonomiei în procesul de elaborare de politici la nivel național precum și în asigurarea guvernării la nivel de regiune necesită o funcționare eficientă a structurilor care asigură relațiile dintre centru și autonomie. Gradul relativ înalt de instituționalizare a aranjamentelor dintre autoritățile centrale și autonomie deseori slăbește și atenuează nivelul de politizare a relațiilor și proceselor dintre aceste niveluri de guvernare.*

Zdenka Machnyikova, expert în dreptul internațional privind drepturile omului



*Asigurarea unor canale eficiente pentru participare, cooperare și coordonare între nivelurile executive ar putea să contribuie într-o mare măsură la sustenabilitatea aranjamentelor existente cu privire la Autonomia Gagauz-Yeri. Instituționalizarea mecanismelor de abordare a fenomenului de guvernare complexă în multiple niveluri, în cadrul căreia competențele sunt partajate, ar putea să ofere instrumente eficiente pentru funcționalitatea autonomiei și claritate în ceea ce privește competențele.*

Ion Beschieru, expert național în guvernare locală și descentralizare



## Seminarele „Guvernare descentralizată”, 2020



# Francesco Palermo: descentralizarea este un instrument de îmbunătățire a calității vieții pentru toți



Programul de instruire „Guvernare descentralizată” s-a încheiat la 28 iulie cu o discuție dintre Steve Young, manager al Oficiului CMI în Moldova, și Francesco Palermo, director al Institutului pentru Federalism Comparativ din cadrul Eurac Research, cu genericul „Teoria și practica relațiilor dintre autoritățile centrale și autonomie și soluționarea conflictelor”. De asemenea, participanții au avut oportunitatea de a adresa întrebări către profesorul Palermo.

Discuțiile s-au axat pe aspectele-cheie care reprezintă nucleul procesului de Dialog privind Găgăuzia, fiind prezentate perspective inspiraționale, noi cunoștințe și expertiză, în baza



căroră se va contura următoarea etapă a procesului.

Steve Young susține ideile expuse. “[Subiectele discutate] se regăsesc în mare parte în activitățile proiectului Dialog privind Găgăuzia. Grupul de Lucru Parlamentar reprezintă o platformă-cheie pentru dialog și discuții, precum și pentru consolidarea încrederii și a înțelegerii dintre instituții. Grupul de Lucru privind elaborarea politicilor publice se preocupă de necesitățile locale atât ale Chișinăului cât și ale Comratului, iar Grupul de Experți va aborda aspectul de diferență de capacități și va elabora un mecanism pentru soluționarea eventualelor dificultăți sau probleme în acest sens”.

## Cinci elemente-cheie enunțate de profesorul Francesco Palermo



### Descentralizarea: instrument pentru îmbunătățirea calității vieții

Primul aspect propus spre discuție a fost conceptul de descentralizare în calitate de mijloc de îmbunătățire a calității vieții pentru toți cetățenii, fiind în același timp un instrument care asigură posibilitatea de a prospera pentru regiunile caracterizate prin complexitate teritorială (precum este exemplul Găgăuziei).



### Echilibru dintre încredere și claritate legală

Profesorul Palermo s-a referit și la aspectul de încredere și impactul acesteia asupra modului de distribuire a competențelor dintre centru și autonomie. Potrivit acestuia, atunci când se atestă un nivel mai înalt de încredere între părți, devine mai mică necesitatea de specificitate legală în definirea competențelor pentru fiecare teritoriu în parte, și vice-versa.



### Importanța unor proceduri bine-funcționale

În cadrul discuției a fost subliniată importanța procedurilor pentru delegarea cu succes a competențelor de guvernare, fiind menționate două cerințe-cheie pentru buna funcționare a procedurilor: existența mecanismului propriu-zis, dar și elaborarea politicilor aferente acestuia, care să reflecte nevoile populației.



### Dialogul durabil – o oportunitate pentru toate părțile de a fi auzite

Implicarea, consultarea și dialogul nu reprezintă niște evenimente singulare – acestea reprezintă un proces continuu. Profesorul Palermo le-a reamintit participanților despre necesitatea unui spațiu, precum este platforma de dialog durabil, în care părțile să își poată exprima îngrijorările la toate etapele relațiilor dintre centru și autonomie, indiferent de schimbările din contextul politic.



### Comunicare, Capacități și Angajamente

În concluzie, profesorul Palermo a subliniat importanța celor trei elemente esențiale pentru procesul de dialog: Comunicare (menținerea fluxurilor clare de informație); Capacități (dotarea părților cu instrumentele și cunoștințele necesare pentru desfășurarea activității); și Angajamente (față de toți participanții în proces).

## Seminarele „Guvernare descentralizată”, 2020



## Participanții inspirați de a continua dialogul, de a consolida încrederea și de a urma parcursul de implementare a mecanismelor pentru bună guvernare

*“Sesiunea cu prof. Francesco Palermo a fost cea mai valoroasă: mecanismele consultative, importanța rolului experților și participarea acestora la aplanarea diferendelor juridice – este extrem de interesant de a le studia pe toate acestea, în special în termeni practici. Astfel se declanșează procesul de gândire cu privire la contextul nostru local și necesitatea de a identifica propria modalitate de stabilire a unor mecanisme consultative cu caracter permanent între Comrat și Chișinău”.*

**Alexandr Tarnavschii,**  
vicepreședinte/speaker al Adunării Populare a Găgăuziei și membru al GLP

*“[Această instruire a arătat clar că]...avem nevoie de un dialog continuu, ceea ce nu poate fi realizat fără respect reciproc. Este necesar de a menține dialogul în diferite modalități (formal - neformal), dar în afară de aceasta este necesar un mecanism instituțional care să se bucure de respect în societate. Nu are sens de a continua un scenariu "pe zero" – doar acele mijloace și mecanisme își merită efortul care oferă soluții reciproc avantajoase”.*

**Oazu Nantoi, deputat în Parlament și membru al GLP**

*“Echipa CMI a găsit o modalitate foarte eficientă de a continua comunicarea dintre legislatorii de la Chișinău și Comrat în perioada de pandemie. Experții au prezentat o analiză minuțioasă a caracteristicilor specifice ale relațiilor dintre centru și autonomie în cazul nostru, au răspuns la întrebările adresate de către membrii Grupului de Lucru Parlamentar, și au facilitat o discuție utilă. După părerea mea, putem să constatăm că în prezent avem o înțelegere mai clară privind modalitatea de a continua, și privind aspectele către care trebuie direcționate eforturile de către ambele părți”.*

**Ecaterina Jecova, deputat al Adunării Populare a Găgăuziei și membru al GLP**

*“Dacă CMI nu ar fi fost în Moldova, ar fi trebuit să îi aducem aici! Am acumulat multă informație relevantă pentru activitatea membrilor Parlamentului, precum și ... cunoștințe bazate pe practica și experiența multor generații de diplomați, politicieni...[Acest training] răspunde perfect nevoilor politicienilor de a aduna informații și cunoștințe într-un timp foarte restrâns, în cazul nostru, pentru soluționarea posibilelor diferendă dintre autoritățile centrale și autonomie”.*

**Vladimir Bolea, deputat în Parlament și membru al GLP**

*“CMI a oferit un ciclu consistent de seminare, implicând experți naționali și internaționali foarte profesioniști, organizând accesibilitate și suport atât vizual cât și audio. Am învățat multe, mai ales în ceea ce privește experiența internațională privind autonomiile. A fost prezentată și o analiză interesantă a relațiilor centru-autonomie, luând ca exemplu Moldova și UTA Găgăuzia, iar la final am avut parte de o discuție cu Francesco Palermo, care a fost foarte utilă, oferindu-ne exemple practice. Aș dori să-mi exprim recunoștința pentru oportunitatea de a participa la aceste seminare și să subliniez coerența și profesionalismul echipei de proiect CMI. Sunt încrezută într-o cooperare productivă și utilă pentru Găgăuzia!”*

**Tatiana Spatarenco,**  
șef adjunct al Direcției Generale de Dezvoltare Economică și Turism, UTA Găgăuzia

## Gagauzia Dialogue



Sweden  
Sverige

“Sprijinirea dialogului incluziv și consolidarea capacităților pentru o Autonomie găgăuză mai funcțională în Moldova” sau “Dialog privind Găgăuzia” este un proiect de trei ani care reunește reprezentanți ai guvernului, legiuitorii, experți și alte părți interesate din Chișinău, Comrat și din întreaga țară în vederea identificării soluțiilor comune la problemele comune legate de Autonomia găgăuză.

Proiectul se desfășoară în perioada 2019-2021, fiind implementat de CMI și finanțat de Suedia.

Pentru mai multe informații de contact:  
Oficiul CMI în Moldova, str. Alexei Mateevici 76, Chișinău, MD  
cmi.chisinau@cmi.fi;  
[www.cmi.fi](http://www.cmi.fi) [www.gaguziadiialogue.md](http://www.gaguziadiialogue.md)

Acest buletin informativ a fost elaborat în cadrul proiectului “Sprijinirea dialogului incluziv și consolidarea capacităților pentru o Autonomie găgăuză mai funcțională în Moldova”, implementat de CMI și finanțat de Suedia. Opiniile reflectate în buletinul informativ aparțin autorilor și nu reprezintă pozițiile CMI sau ale Suediei.